

Statens geotekniska institut
Avd. Geoplanering och Klimatanpassning
581 93 LINKÖPING

Datum: 2017-02-01
Vår referens: 2016/2363/10.1
Er referens: 1.1-1603-0231

sgi@swedgeo.se

kopia till: kerstin.konitzer@swedgeo.se

Yttrande över Remiss av Handlingsplan för hållbart markbyggande i ett föränderligt klimat

SMHI har tagit del av rubricerade remisshandlingar och har följande synpunkter.

Handlingsplanen inkluderar förslag på åtgärder som involverar en mängd myndigheter och andra aktörer i Sverige. En omfattande avstämning utöver remissförfarande, bör genomföras med berörda aktörer, innan den fastställs och träder i kraft. En grundläggande fråga för hela planen är vilket mandat den avses ha. Vem ska tilldela de olika aktörerna i planen ansvar? Och till vem ska dessa rapportera? Med tanke på de många myndigheter/intressenter som omnämns i handlingsplanen är det också intressant att veta vem som ska besluta om handlingsplanen.

Klimatet förändras och orsaken är mänskliga aktiviteter inom flera olika sektorer och i alla världens länder. Redan nu kan klimatförändringens effekter på ekosystem påvisas på alla kontinenter och i världshaven, och en viss fortsatt förändring och dess effekter är oundviklig. Ett intensifierat arbete för att minska utsläppen av växthusgaser är därför av största vikt för att bekämpa klimatförändringen och begränsa effekterna. Redan idag måste vi arbeta med att anpassa samhället till ett förändrat klimat, ett arbete som kan förväntas öka i framtiden.

SMHI ser därför positivt på att *Handlingsplanen för hållbart markbyggande* har fokus på att ta hänsyn till nuvarande och kommande klimatförändringar vid nybyggnation, men även för att skydda befintlig bebyggelse. Det är också positivt att effekterna av en förändrad havsnivå lyfts fram. På s. 11 föreslår SMHI en ändrad formulering: ”En del kustnära samhällen och infrastruktur i södra och mellersta Sverige kommer att vara mycket utsatta vid en höjning av havsnivån”.

I inledningen bör kopplingen mellan klimatanpassning, miljömål och Agenda 2030 förtydligas.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, 601 76 NORRKÖPING

Besöksadress Folkborgsvägen 17 Tel 011-495 80 00 Fax 011-495 80 01

SMHI
Anton Tamms väg 1 4 tr
194 34 UPPLANDS VÄSBY

SMHI
Sven Källfelts Gata 15
426 71 VÄSTRA FRÖLUNDA

SMHI
Hans Michelsensgatan 9
211 20 MALMÖ

SMHI
Universitetsallén 32
851 71 SUNDSVALL

På s. 11 talar man om ”högre temperaturer, mer extremt väder och förändringar i nederbörd”. Det bör förtydligas vad som menas med ”extremt väder”.

På s. 12 omnämns osäkerheterna kring det framtida klimatet och hur samhället kommer att se ut. Det skulle kunna förtydligas att samhällets framtida utseende är osäkert, oavsett vilka samhällsutvecklingsbeslut man står inför – det är inte unikt för klimatanpassningsfrågan.

I kap 2.2 ges förslag på ett antal åtgärder för att tillgodose ett hållbart markbyggnad i ett förändrat klimat. SMHI har som uppgift att ge kunskapsstöd till samhället gällande ett förändrat klimat och klimatanpassning. Med expertis inom klimat, hydrologi, meteorologi och oceanografi ser vi att SMHI bör finnas med bland de myndigheter som föreslås utveckla metoder och verktyg, som stöd för kommuner att ställa rätt krav vid fysisk planering i ett förändrat klimat.

I kap 2.2 under rubriken ”Digitala kartunderlag...” nämns att SGI i samarbete med SMHI och MSB utvecklar metoder för att uppskatta klimateffekterna på markförhållanden, utifrån resultat genererade i nästa generations högupplösta klimatmodeller. Nästa generation klimatscenarier är under arbete inom ramen för CMIP-6 (<https://www.wcrp-climate.org/wgcm-cmip/wgcm-cmip6>). Här kommer inte nya resultat finnas på plats förrän om några år. SMHIs rekommendation är att istället använda de klimatscenarier som togs fram i samband med IPCCs senaste rapport och möjligtvis ta fram högre upplösning på dessa.

Generellt är det önskvärt med en dialog kring många av de aktiviteter som inkluderar meteorologi, hydrologi, klimat eller oceanografi. En diskussion bör hållas med berörd expertmyndighet gällande vilket underlag som är bäst att använda för respektive tjänst. Detta gäller inte minst under rubriken 2.2. Planering.

Under rubrik 2.3 Projektering och byggande, framgår att skadekostnader i byggprojekt uppgår till ca 10 procent av byggkostnaden, en totalsumma vore värdefullt för att kunna greppa omfattningen.

Vidare föreslås att Länsstyrelserna ska fastställa rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för bebyggelse vid havet. Ett sådant arbete bör samordnas med Boverkets regeringsuppdrag om bland annat framtagandet av en tillsynsvägledning. Dessutom bör hänsyn tas till det regeringsuppdrag som SMHI har gällande framtagande av riktlinjer för beräkning av dimensionerande havsnivåer för olika delar av Sverige och för dagens och framtidens klimatförhållanden.

SMHI har i sitt regleringsbrev för 2017 ett uppdrag att i samråd med Upphandlingsmyndigheten göra en förstudie om möjligheterna till ett systematiskt arbete med klimatanpassning inom ramen för offentlig upphandling. Studien ska fokusera på sektorn samhällsplanering och bostad/byggnad. Uppdraget ska rapporteras senast 30 november 2017.

SMHI instämmer i att kompetenshöjande insatser inom myndigheter och näringsliv behövs för att säkerställa rätt kvalitet för klimatanpassad ny bebyggelse och infrastruktur.

Under avsnitt 2.4 ställer sig SMHI bakom förslaget att ställa krav på att öka landskapets vattenhållande förmåga. Här kan resultat från SMHIs pågående regeringsuppdrag gällande metod för beräkning av värsta möjliga korttidsnederbörd tas tillvara. SMHI arbetar även med att ta till vara nederbördsdata med högre tidsupplösning än tidigare. Detta skulle kunna möjliggöra frekvensanalyser av nederbörd med hög intensitet och kort varaktighet. I samarbete med SGU arbetar SMHI med analyser av grundvattennivåer i olika typer av magasin. Dessa analyser möjliggör en bedömning av hur risken för ras och skred ökar eller minskar vid olika nivåer i de olika typerna av magasin. På <http://vattenwebb.smhi.se/> visar SMHI vattenrelaterad data som exempelvis dygnsmedelvattenföring, som är en parameter som kan vara relevant vid analys av risker för ras och skred.

Projektet "God hydrografi" är ett samarbete mellan SMHI och Lantmäteriet där underlagskartor i skala 1:10 000 tas fram. Kartor med så hög upplösning kan göra det möjligt att identifiera nya områden som kan vara ras/skredbenägna eftersom de ger en högre upplösning för geomorfologiska analyser. Inom vattenförvaltningen utvecklas en rad parametrar för att karaktärisera graden av fysisk påverkan längs vattendrag, sjöar och kustområden. Det kan finnas stora fördelar att samordna SGI:s arbete kring ras, skred och erosion med arbetet inom vattenförvaltningen. SGI rekommenderas därför samverka med både Havs- och vattenmyndigheten och SMHI inom detta område.

Under 2.4 nämns konsekvensbaserade varningar, en komplex men viktig fråga att arbeta med. SMHI har under sommaren 2016 genomfört en förstudie och baserat på denna valt att tillsammans med ett antal andra aktörer gå vidare med en ansökan till MSB, för att genomföra ett pilotprojekt "konsekvensbaserade vädervarningar och gemensam påverkansbedömning".

SMHI arbetar redan idag med att sammanställa och sprida goda exempel på genomförda åtgärder för att säkra markens stabilitet.

Under 2.5 vore det önskvärt att precisera vad som menas med "klimatanpassning med ett livscykelperspektiv".

Avdelningschef Bodil Aarhus Andrae har beslutat i detta ärende som beretts av Lena Lindström. Niclas Hjerdt har deltagit vid den slutliga handläggningen.

Bodil Aarhus Andrae
Chef Avdelning Samhälle och säkerhet